

РЕЦЕНЗИЯ

За научната продукция и дейности на главен асистент, доктор по философия Петър Пламенов Станоев, участник в конкурса за научна длъжност „доцент”

Рецензент: Професор, доктор на философските науки Иванка Георгиева Стънова

Въз основа на решение от заседание на Академичния съвет на СУ „Кл.Охридски”, проведено на 18 април 2018, протокол №9, в Държавен вестник /брой 44 от дата 29.5.2018/ е обявен конкурс за академичната длъжност „доцент” по научната специалност 2.3 Философия /Естетика/ за нуждите на катедра „Логика, етика и естетика”.

1. Административна рамка: биография, образование, интереси, дейности

Главен асистент, доктор **Петър Пламенов Станоев** участва в този конкурс и е единствен кандидат. В *биографичната и документална справка* на кандидата са отбелязани стъпалата на образователната стълбица, които той е преминал:

Доктор по философия – Естетика, СУ “Св. Климент Охридски”, януари 2005 – февруари 2008; Тема на дисертацията: “Тялото-текст”;

Магистър по Литературознание, СУ “Св. Климент Охридски”, 2002 г - 2004. Магистърска теза: “Екстаз от текста”;

Бакалавър по Българска филология, СУ “Св. Климент Охридски”.- октомври 1997 - юли 2001 г.

Втора специалност: Журналистика, СУ “Св. Климент Охридски”- ноември 1999 г.- юли 2002 г.

Бакалавър по Културология, СУ “Св. Климент Охридски, октомври 2001- февруари 2004 г. Дипломна теза: “Сладостите на гнева”.

Всяка една от образователните си степени Петър Пламенов е завършил с отличен успех. Впоследствие той придобива и доста професионален опит, работейки

в различни полета на културата. Кандидатът описва своите кръгове от интереси така: експериментални и традиционни форми на изкуството, естетика, философия, психология, антропология, класическа музика, опера, балет, съвременна художествена музика, джаз, феноменология и философия на езика, поезия, танцов и физически театър и др.

Към днешна дата Петър Пламенов е главен асистент по естетика към катедра „Логика, етика и естетика”, след спечелен конкурс през 2013 година. Кандидатът работи както в областта на естетиката, така и като оперативна художествена личност /според приложената справка/ - критик, режисьор, водещ и сценарист на развлекателно предаване, автор и репортер към програма в радиото, лектор на публични лекции, динамична фигура, организатор на събития. Той публикува множество отзиви, критики и анализи за различни балетни постановки и оперни спектакли, с което заявява пред обществото своята многостранна ерудиция и интереси. Публичните изяви на кандидата атестират личност, която умело се вписва в различни полета на изява, като следи и отразява актуални културни събития, балетни и оперни постановки, участия в хайку събития. Всичко това изгражда образа на личност, за която публичното представяне, говорене и участие са предпочитана дейност.

2. Публикации, участия във форуми

Общият списък на публикациите на кандидата включва: една монография „Тялото-текст”, базирана на докторската дисертация, девет студии и статии, пет от които са публикувани във „Философски алтернативи”. Освен това кандидатът има много участия в конференции, семинари, рецензии на книги, участия и дейности във връзка с хайку поезията. В административната справка са отразени и цитиранията на трудове на кандидата.

3. Академична справка за преподавателска дейност

Кандидатът е представил академична справка по отношение на преподавателските му ангажименти, където е отразена схемата на аудиторната заетост, свързана с изискванията на конкурса. Кандидатът чете лекции и води упражнения по естетика като задължителна и избираема дисциплина към специалностите „Философия” и „Психология” – общо 400 часа, както и курсове в две магистърски програми, едната на английски език.

4. Участие в конкурса за академичната длъжност „доцент”

В Документ №66 „Списък на публикациите, предоставени за участие в конкурса” кандидатът е посочил само една монография: **”Обещанията на интересното. Естетическият обрат във философското наследство на Артур Шопенхауер”**. С., УИ”Св.Климент Охридски”, 2018.

Фактът, че кандидатът участва в конкурса за доцент само с един труд навежда на мисълта, че Пламенов е сигурен в несъмнените качества на този труд. Очакването на нещо наистина интересно в хабилитационния труд на автора по същество, обаче, не се оправда. Разгръщайки още първите страници на текста се оказва, че пред нас стои едно обемно и авторитетно в количествено отношение съчинение, добре оформена корица и внушително като размер. Само на първо разгръщане и четене. Четейки биографичните данни и административната справка на Петър Пламенов, аз се настроих за една успешна премиера на една нова философска книга, която първоначално ми грабна вниманието, предизвика възторг и уважение към труда на един млад човек, който участва в подобен авторитетен академичен конкурс.

Когато зачетох обемния труд, състоящ се от увод, шест глави, приложения, Лексикон и библиография, установих, че не са реализирани „обещанията на интересното”, че пред нас е един мозаечно нахвърлян материал, който се крие зад ефектни, но по същество неефективни наименования на главите. Още в началото ще подчертая удивлението си пред факта, че човек, завършил българска филология, може да представи толкова зле изглеждащ *граматически, пунктуационно и смислово* „философски труд”. Затова си зададох още в началото на четенето на текста следните въпроси: дали този текст е бил обсъждан на равнище катедра, ако да, защо авторът не се е съобразил с бележките, които са натрапчиви и не може да не му е обърнато внимание от колегите, ако не, на какво основание е обявен конкурсът за доцент. Другият въпрос е свързан с това – за кого е предназначен трудът – ако е за студенти, той е с доста аморфни тези, на места насипни и неразбираеми, скрити зад епитетно многословие, на други – противоречиви. Ако трудът е авторско изследване и има за читатели философската колегия, то аз мога да прочета естетическите тези на Шопенхауер от самите му трудове. Предположих, че фокусът върху интересното в опит то да бъде изведено до естетическа категория ще бъде поантата на текста. В текста си Пламенов толкова е прекалил с цитиранията, че сякаш имаме анотативно представяне на тезите на Шопенхауер.

Ще спазя установения протокол и ще следвам съдържанието на текста. В ”Увод” авторът се стреми да представи темата, целите и задачите на изследването. „Настоящата работа е посветена на интересното като естетическа категория, но не толкова на нейното историческо формиране, възможни дефиниции и естетически превъплъщения, колкото на вътрешната, почти скрита, но радикална граница, която нейната проява прокарва в самата история на естетическото” /8/. Според автора той е новатор, пръв изследовател в ракурса на категориите на естетиката на интересното като самостоятелна естетическа категория. Това е отбелязано и като точка първа в авторската справка.

Става дума за малка статия, която Пламенов нарича ту трактат-есе /8,14 и други/, ту етюд и която му е послужила като повод за анализ на субстанциални понятия при Шопенхауер. Самият немски философ в „За интересното” категорично пише, че „преди всичко интересното се среща само в поетичните произведения, но не и в произведенията на пластичните изкуства, нито в музиката, нито в архитектурата. В тях то е дори немислимо....” /328/. Ако за самия Шопенхауер интересното е просто нещо попътно и свързано само с конкретните словесни изкуства, то на какво основание авторът Петър Пламенов му отделя огромно място. Вариантите са два: Първият – статията на Шопенхауер е просто повод, вторият - ако целта е да се обори тезата на Шопенхауер от малката статия /както я нарича Исак Паси/ и да се преоткрие интересното в целостта на естетическата теория и по отношение на всички изкуства, то тогава редица въпроси от текста придават просто обем, те не са в пряк ангажимент към тезата. Защо, например, се анализират в подробности ролята на биография, характер и автобиография, обстоятелственото представяне на митове и древногръцки мислители, същината на музиката, антропологичният ракурс към „човека-шедьовър”. Това са първите ми въпроси и съмнения.

Ще се опитам в този обемен, но твърде неконцентриран текст да потърся **положителни компоненти:**

1. Положителен е фактът, че Пламенов се стреми да търси мястото на нова категория сред класическите естетически категории и да опитва да я съпостави с естетическото и красивото. Но в първа глава „Възкликание и познание” естетическото не получава яснота: едновременно то е универсално, надсубективно, но и подчинено на субективни и ограничени от възприемателите оценъчни компоненти. В кратката първа глава /10 стр./ естетическите категории са нееднозначно дефинирани: те са „повече от абстрактни инструменти за анализ” /17/, „не са никакви завинаги дадени, неизменни и

неподвижни същности, а напротив, анализът им сочи тъкмо обратното, тяхната флуидност, подвижност и изменчивост” /20/. Противопоставянето на класическата и „модерна и постмодерна естетика” не трябва да анулира значимостта на категориите, а да ги осмисля в нови ценностни ракурси. /24/. Снизходителният тон към класическите естетически категории по никакъв начин не е убедителен аргумент в полза на модерните им варианти, просто се налага декларативната теза, че нещо „интересно” се случва при тях.

2. Опитът да се представи естетическата платформа на Шопенхауер в различни акценти и ракурси също може да бъде отбелязан като положителен момент. В този аспект малката статия *За интересното е послужила просто за повод, за да се анализира отново естетическата платформа на Шопенхауер*. Защото, както пише Исак Паси за Шопенхауер „дал си е сметка, че цялото му следващо творчество е само вариации на тема *Светът като воля и представа*, Шопенхауер озаглавява едно от по-късните си съчинения *Parerga und Paralipomena* /1851/, сиреч “странични и останали” произведения” /При изворите на модерната естетика 1987, стр.119/. Но дори този малък текст да е само повод, авторът се е постарал да потърси собствени параметри на интересното, тръгвайки от немския философ. Надявах се Пламенов да е разгърнал своята заявка за оригиналност в посока на подхвърлената теза за „интересното при грозното”.

3. В докторската теза, както и в някои редактирани от мен статии на Пламенов, ме впечатли динамиката на езика, следи от който намирам и в новата му книга, но вече с множество епитетни струпания и извън двусмислието на метафората, концептуално неустойчиви тези и езиково пренебрежителни формулировки. Положителните впечатления от докторската работа и от по-малките форми се стопиха в масива на книгата – лош комплект на студии със силно деформирани композиции.

4. Похвална е идеята на Пламенов да търси различни ипостазии на интересното сред изкуствата, но и точно в този пункт възникват проблемите: липсата на обединяваща теза и концептуален фокус, води до разпиляване и многословие и усещане за незавършеност, въпреки обемния текст и концептуална рехавост, въпреки нахвърляните естетически понятия – красота, грация, хармония, миловидност, привлекателност и още много.

Критични бележки и несъгласия:

1. Лицето на книгата и видът на текста

Няма страница без множество грешки – граматически, смислови, пунктуационни /навсякъде/, особено в първите стотина глави, накъсани и недовършени изречения /24,40,41,62./ дълги и тромави изречения /25,43,110 и др./ Сама съм редактирала текста докъм средата и съм поразена от грешките, допуснати от човек, завършил българска филология. Текстът се отличава с неравномерност на частите и неравноценност на разработките. Ако в началото текстът е приповдигнат, бърлив и многословен, към средата той е успокоен и по-равномерен. Има дисонанс в текстовете, сякаш са писани в различно настроение, а и от различни хора. Не изключвам влиянието и натиска на времето, но това не са убедителни аргументи – по-добре човек да се позабави, отколкото да даде един насипен и проблемен вариант на текст. В този си вид представеният текст е най-неорганизираният и нередактиран текст, който съм чела.

Ако това са случайни, компютърни грешки, защо текстът не е минал на редактор. Текстът изобилства от сгрешени букви, недовършени изречения /например на 24 горе, 40-41/, повторения на абзаци / на 29 и 33/.

2. Некоректно използване на други автори в идейния корпус

В текста на Пламенов никъде не е споменат Предговора на проф. Исак Паси към първи том на „Светът като воля и представа”, където е отпечатана голяма студия. В самия текст на Пламенов той плътно се движи по логиката и последователността на анализа на проф.Паси, да не говорим, че този текст е публикуван и обогатяван поне три пъти – и в „При изворите на модерната естетика”, и във „Философията на живота”. В том първи на „Светът като воля и представа” Исак Паси в предговора „Метафизиката на Артур Шопенхауер” пише: „По-късно под *привлекателно* Шопенхауер започва да разбира *интересното* и в статия от 1821 г /публикувана посмъртно през 1864 г./ така и озаглавена – *За интересното*, той го разглежда като срещащо се само в поезията /и още по-точно в драмата и в големите епически форми/ и съвсем непознато на пластичните изкуства, музиката и архитектурата” /Паси, Предговор, т.1, стр.58/. Дори Пламенов да има авторски предпочитания, не може да се пренебрегнат разработките на

Исак Паси по немска класическа естетика /и на който и да е автор, работил по темата/ и просто не вярвам, че Пламенов не е запознат с предговорната студия.

3. Концептуални дефицити

Ако целта е да се изследват изкуствата така, както са дадени в малката статия на Шопенхауер, защо в текста на Пламенов се търси и в други изкуства – музика, тялото като естетически обект, древногръцката митология и пр. И тук възниква въпросът ако стремежът на Пламенов е да разшири обсега на интересното въпреки мнението на Шопенхауер /интересното, което засяга само словесните изкуства/, тогава защо обстоятелственото интересно като „естетическа категория” не е съобразено с изследванията точно на тази проблематика и точно в същия контекст!? Имам предвид голямата студия на Яков Голосовкер в: Избраное: логика мифа. СПб 2010, посветена на интересното. Около стотина страници е тази студия на Голосовкер и основният и фокус е към интересното като естетическа категория. Всъщност несъмнено този текст е бил познат на Пламенов, тъй като в параграфа „Таксономия на интересното” той се занимава с типология на понятието, следвайки схемата на Голосовкер за видовете интересно. Самият текст на Голосовкер е озаглавен „Опит за класификация на интересното” /227 – 234/, като значителна част от типологичната схема е преповторена от Пламенов в неговата книга /29-30/.

4. Присъствия и липси

Същият автор /Голосовкер/ е послужил за идейна база на Пламенов в частите му за митовите и митологията /Благостта на музиката /236-318/, Текстът на Голосовкер е озаглавен „Прометей и Херакъл” /291-308/, където авторът се занимава с драматичната съдба на Прометей и Херакъл, ролята на боговете като манипулатори на човешката съдба, а малко преди този текст със съдбата на Пандора. Пак ще повтора – дори на човек да не му харесва, той трябва да отбележи достигнатото по темата до този момент, а и Голосовкер не е случаен автор. Или не го отбелязва точно защото му харесва?! Не питам и за тезите за митологията при Лосев – вероятно кандидатът има обяснение защо те са извън обсега на анализи.

5. *Сгрешените имена на автори:* на самата преводачка Харитина Костова – Добрева името е сгрешено навсякъде, където е цитиран том първи от *Светът като воля и представа* тя е с името Христина. Владислав Татаркевич е станал Василий /21/, а Голосовкер е Голософкер /50/. Впрочем, макар да е изписано погрешно името на Голосовкер, фактът, че е цитирано пътъом, показва, че Пламенов е бил запознат с произведението на руския философ.

6. Цитиранията в текста на Шопенхауер са толкова много и обстоятелствени, че заемат значително място от текста. Доста от тях не са във връзка с темата, а част са сгрешени при самото цитиране или липсват на указаната страница. В самите цитати от Шопенхауер има допуснати грешни думи /цитат на 64, 90, 93,96,115,117 и много други/, а при някои цитирания страниците не отговарят /например 56 индекс не отговаря на страницата 37 /. Курсивирането на текста само на места е отбелязано, че е от Пламенов. На други места се остава с впечатлението, че самият Шопенхауер го е дал точно по този начин.

7. Не се спирам изрично на новобългаризмите, те просто са в плътта на този текст, по-скоро чернова, с потенциални качества, които следва да се развият, нито на водопадите от синоними, в опит за създаване на образност на езика.

Тъй като Пламенов отбелязва девет приноса в своя текст, мисля, че това е една доста необективна преценка на книгата. Като принос се отбелязва и превода на „За интересното”, всъщност, никъде не е казано от какъв език е преводът, най-вероятно от руски, а не от немски език. На страница 27 е цитиран текст от руско издание от „За интересното”.

Заключение

Пред нас е един амбициозен, но незащитен убедително текст, който категорично не оправдава аспирациите на автора за академичната длъжност *доцент*. Мозаечно представените тези са по-скоро механичен набор от студии с различна дължина и силно преувеличени приносни моменти, с лежерна употреба на българския език, с некоректно използване на източници, които са базови за тема за интересното, без да са цитирани. Концептуалната рехавост се усеща дори зад обилно наслатваните синоними и се създава илюзията да научност. Книгата в този си вид категорично показва неуважителното си отношение към журито, към катедрата по *Логика, етика и естетика*, където работеше перфекционистът Исак Паси, към престижа на Университетско издателство.

Ако описаните в първата част на рецензията качества на кандидата са достатъчни за заемане на длъжността „доцент”, то инстанцията „Факултетен съвет” може да реши проблема позитивно за него. Ако се има предвид приложената книга, аз ще използвам уводните думи на Пламенов – в оценката си се намирам „помежду”: гласуваното авансово доверие и воплите на фактите. У мен не настъпи обещаващ обрат.....

9 ноември 2018

Проф.дфн Иванка Стъпова

